

SACRED MONODY IN CHORAL PERFORMANCE

САКРАЛЬНА МОНОДІЯ В ХОРОВІЙ ВИКОНАВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Shpak H. S. **Шпак Г. С.**

*Candidate of Arts,
Laureate of the Award named
after Mykola Lysenko,
Associate Professor at the Department
of Choral Conducting
A.V. Nezhdanova Odesa
National Academy of Music
Odesa, Ukraine*

*кандидат мистецтвознавства,
лауреат премії імені Миколи Лисенка,
доцент кафедри хорового диригування
Одеська національна музична академія
імені А. В. Нежданової
м. Одеса, Україна*

Сакральна монодія Середньовіччя (візантійська монодія, знаменний розспів, григоріанський хорал) активно затребуваний в сучасній хоровій виконавській діяльності. Актуальність виконання вказаних стильових шарів музичної культури християнського ареалу сучасними хоровими колективами безумовна і становить певною мірою досить складне завдання перед керівником колективу та виконавцями, адже потребує бездоганного художнього смаку та глибинного відчуття специфіки сакрального монодійного музичного мислення, де «єдиними вустами співають Бога».

Поєднання професійного підходу до виконання своєрідного музичного матеріалу з відчуттям сакральності змісту вербального тексту (грецькою, латиною, церковнослов'янською мовою) висуває для виконавців досить специфічні і непрості завдання. Значною мірою, вони стосуються і питання нотованої бази виконуваного твору: чи можливо спиратися на дешифрований дослідником-медієвістом матеріал, зафіксований у середньовічних музичних невменних рукописах, чи хормейстер та його колектив все ж має бути ознайомлений з провідними принципами функціонування невменного запису та особливостями співвідношення вербального та музичного рядків рукопису?

На погляд автора публікації, можливе поєднання обох методів співу сакральної монодії – з одного боку, можливе звернення до професіонала-дослідника з дешифрування пісенспіву Середньовіччя (бо саме дешифрування з невм на сучасну італійську нотацію вже є свого роду творчим актом, яке має досить значну долю авторського прочитання невменного тексту, особливо при дешифруванні таких складних

мелізматичних елементів знаменного розспіву як фіти та лиця), з іншого боку, дуже важливе розуміння виконавцями провідної ролі вербального тексту у сакральній монодії та особливостей розспівування цього тексту у рукопису. Це важливо тому, що при виконанні окремих невм та поспівок існують тонкощі тлумачення яким саме чином потрібно виконувати ті, або інші фрагменти невменого тексту. У зв'язку з цим, постає питання яким саме чином виконавець має осмислити принципи нотування, розуміння релігійного змістовного наповнення, а також виконання сакральної монодії? Відомо, що більшість співаків-хоровиків має досвід праці у церковних хорах, що, безумовно, надає вагомий досвід і у відтворенні середньовічної монодії. Але зрозуміло, що введення у вищих музичних навчальних закладів курсу музичної палеографії було б дуже бажано і корисно для хормейстерів.

Автор має певний досвід виконання монодійного твору чоловічим ансамблем, який складався з хормейстерів-здобувачів Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової під керівництвом автора публікації.

За проханням аспірантки академії Дяблової Крістини на захисті її дисертаційного дослідження з направлення музичної медієвістики («Співочий цикл свята Преображення Господнього у східнослов'янській літургійній традиції»), який відбувся 12 квітня 2023 року, ансамбль виконав стихиру-славник Преображення Господня 5 гласу, дешифровка якої була створена авторкою вищевказаної дисертації за співочим рукописом другої половини XVII століття. Відеозапис стихири був зроблений в одеському православному храмі і виконання ансамблем вказаного піснеспіву викликав велику зацікавленість і підтримку вчених-музикознавців та хормейстерів, присутніх на захисті. За висловленнями знаних професіоналів, ансамблю, на прикладі вказаної стихири, вдалося відтворити дух епохи Середньовіччя і втілити у своєму виконанні провідну ідею дванадцятого свята Православної церкви, за висловом дисертантки, «в якому присутні практично всі риси, притамані середньовічній канонічній традиції – у топосфері славнику виділяються два найважливіших топоси, що пов'язані зі вченням ісихастів, метою яких є досягнення стану Богоподібності. Це топоси *духовного сходження* та *духовного преображення*, які втілені у гімнографії та іконографії через *символіку світла*. Шлях духовного сходження, до якого закликає гімнограф на початку цієї стихири, веде до споглядання Божої благодаті у вигляді нетварного та нематеріального фаворського світла. Вказані топоси представляють стрижневі змістовні акценти як вербального, так і співочого тексту славника» (з доповіді Дяблової К.О.).

Досвід був дуже цікавий і корисний для всіх учасників події, і, сподіваємося, знайте своє продовження у наступних творчих актах.